

วิชา หุ้นส่วน บริษัท

การบรรยายภาคคำ ครั้งที่ ๑ และ ๒

วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๗

ดร.พรภัทร์ ดันติกุลานันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

หุ้นส่วน บรรยาย ๘ ครั้ง บริษัท บรรยาย ๘ ครั้ง

๑. ครั้งที่ ๑ และ ๒ วันศุกร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๗ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๒. ครั้งที่ ๓, ๔ และ ๕ วันศุกร์ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๓. ครั้งที่ ๖ และ ๗ วันศุกร์ที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๔. ครั้งที่ ๘ และ ๙ วันศุกร์ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.
๕. ครั้งที่ ๑๐ และ ๑๑ วันศุกร์ที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.
๖. ครั้งที่ ๑๒ และ ๑๓ วันศุกร์ที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.
๗. ครั้งที่ ๑๔ และ ๑๕ วันศุกร์ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.
๘. ครั้งที่ ๑๖ วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.

โครงสร้างการบรรยายภาคคำ หุ้นส่วน

๑. ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน) ๗ หัวข้อ คือ จัดตั้งห้าง ร่วมรับผิด ลงหุ้น เปลี่ยนชื่อสัญญาหรือกิจการ การจัดการห้าง หลักการสำคัญ ๖ ประการ และการเลิกห้างชำระบัญชี
๒. ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ๒ หัวข้อ คือ ผลโดยทั่วไปของการจดทะเบียน และผลโดยเฉพาะของการจดทะเบียน
๓. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๔ หัวข้อ คือ ลักษณะของห้าง การจัดตั้งหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด

องค์การธุรกิจ

๑. บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงนำทุนมาร่วมกัน
ข้อแตกต่างระหว่างเจ้าของทุนกับเจ้าหน้าที่
อำนาจจัดการทางตรงหรือทางอ้อม
ส่วนร่วมในกำไรหรือขาดทุน
ลำดับได้รับชำระหนี้
๒. เพื่อกระทำการร่วมกัน
๓. วัตถุประสงค์ คือ แบ่งปัน ผลผลิต รายได้ หรือกำไร
อันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น

องค์กรธุรกิจแบ่งเป็น ๒ ประเภท

๑. มีชื่อเรียกทางกฎหมาย เช่น ตาม ป.พ.พ. หรือ พ.ร.บ. บริษัทมหาชนฯ ต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายนั้นๆ

ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๓ มี ๓ ประเภท

(๑) ห้างหุ้นส่วนสามัญ

- ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน
- ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

(๒) ห้างหุ้นส่วนจำกัด

(๓) บริษัทจำกัด

5

๒. ไม่มีชื่อเรียกทางกฎหมาย แต่อาจมีชื่อเรียกทางธุรกิจ เช่น กงสี คณะบุคคล กิจการร่วมค้า

คำว่า กิจการร่วมค้า อาจเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือไม่ก็ได้

ฎีกาที่ ๓๘๔๘/๒๕๓๑ จำเลยที่ ๑ กับ บริษัทในต่างประเทศ ๒ บริษัท จดทะเบียนการค้าสำหรับงานก่อสร้างสะพานไว้กับกรมสรรพากรว่า “สารบริติชจอยเวนเจอร์” ซึ่งก็คือห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน รอดของโจทก์ตกลงไปในหลุมที่กิจการร่วมค้าขุดไว้จึงเป็นการละเมิดใน กิจการที่เป็นธรรมดาการค้า จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบไม่จำกัดจำนวน ในการชำระหนี้จากการละเมิด ตามมาตรา ๑๐๕๐ โจทก์จึงฟ้อง จำเลยที่ ๑ ได้ (เนติ 73)

6

กรณีที่ไม่เข้าลักษณะห้างหุ้นส่วนและบริษัท เช่น

ไม่มีการแบ่งกำไร เป็นสัญญาไม่มีชื่อ อยู่ภายใต้บังคับกฎหมาย เรื่องนิติกรรม สัญญา หนี้ และทรัพย์สิน

กิจการร่วมค้า กรณีที่เอาทุนมาร่วมกัน แยกกันทำงาน ยอมรับ ผิดร่วมกัน แต่แบ่งปันรายได้ หรือคู่สัญญาจ่ายให้แก่ละรายที่มา ร่วม โดยตรง ไม่ใช่แบ่งปันกำไร

มีกฎหมายห้ามรวมตัวเป็นห้างหุ้นส่วน เช่น พระราชบัญญัติ บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ “ห้ามมิให้บริษัทเป็น หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้าง หุ้นส่วนจำกัด” แต่ดูฎีกาที่ ๕๓๑๖/๒๕๕๙

7

ห้างหุ้นส่วนสามัญ
(ไม่จดทะเบียน)

8

ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน)

- หัวข้อที่ ๑ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ
- หัวข้อที่ ๒ หุ้นส่วนร่วมรับผิดชอบในหนี้ไม่จำกัด
- หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น
- หัวข้อที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของกิจการ
- หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน
- หัวข้อที่ ๖ หลักการสำคัญของห้างหุ้นส่วนสามัญ
- หัวข้อที่ ๗ การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญและชำระบัญชี

9

หัวข้อที่ ๑ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ

การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ มาตรา ๑๐๑๒ เป็นหลักประกอบ
มาตรา ๑๐๒๕ (หัวข้อที่ ๒)

“มาตรา ๑๐๑๒ อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

“มาตรา ๑๐๒๕ อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อ**หนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วน**โดยไม่มีจำกัด”

10

มาตรา ๑๐๑๒ มีหลักการ ๔ ประการ

- ๑.๑ มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป
- ๑.๒ ตกลงนำทุนเข้ามาร่วมกัน
- ๑.๓ เพื่อกระทำการร่วมกัน
- ๑.๔ วัตถุประสงค์แบ่งกำไรอันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น

- ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน) ไม่มีสภาพบุคคล เป็นเพียงการรวมกลุ่มกันโดยสัญญา ไม่อาจเข้าเป็นคู่สัญญา ฟ้อง หรือถูกฟ้องได้

11

- สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน) **ไม่มีแบบเมื่อครบ ๔ ประการ** เกิดขึ้นทันที ตูฎีกาที่ ๑๔๔๑๐/๒๕๕๘

ฎีกาที่ ๑๔๔๑๐/๒๕๕๘

- จำเลยร่วมและจำเลยทั้งสองตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการจำหน่ายสินค้า มีวัตถุประสงค์แบ่งปันผลกำไรระหว่างกัน จึงเข้าลักษณะสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๐๑๒ แล้ว หากต้องทำสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญระหว่างจำเลยร่วมกับจำเลยทั้งสองไม่

12

- พื้นที่ที่ห้างเกิดขึ้น สิทธิและหน้าที่ของผู้เป็นหุ้นส่วนจะเกิดขึ้น และมีต่อไปจนกว่าจะมีการเลิกห้างหุ้นส่วน ดูฎีกาที่ ๒๕๓๐/๒๕๓๘

ฎีกาที่ ๒๕๓๐/๒๕๓๘

- เมื่อเป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนแล้ว แม้ฝ่ายหนึ่งจะไม่ส่งเงินหรือทรัพย์สินตามที่ตกลง ก็ทำให้สัญญาเข้าหุ้นส่วนดังกล่าวเสียไปไม่

- โจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาหุ้นส่วน จำเลยในฐานะหุ้นส่วนต้องบอกเลิกสัญญาเสียก่อน เมื่อจำเลยยังไม่ได้บอกเลิกสัญญา สัญญาหุ้นส่วนระหว่างโจทก์จำเลยจึงยังไม่เลิกกัน

13

๑.๑ “บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป”

- “บุคคล” หมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

๑.๒ “ตกลงนำทุนเข้ามาร่วมกัน”

- หากไม่มีการแสดงเจตนานำทุนมาเข้าร่วม แม้มีสิทธิได้รับกำไร ก็ไม่เป็นหุ้นส่วน การตกลงนำทุนเข้ามาร่วม คือ การลงหุ้น ตามมาตรา ๑๐๒๖ หัวข้อที่ ๓ เรื่องการลงหุ้น

- มาตรา ๑๐๒๖

“ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน สิ่งที่น่ามาลงด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินสิ่งอื่นหรือแรงงานก็ได้”

14

- ทุนที่นำมาเข้าร่วม เป็นแรงงานก็ได้ แต่การลงแรงต้องมีวัตถุประสงค์เป็นทุน ไม่ใช่เพื่อรับค่าจ้าง จ้างแรงงาน จ้างทำของ หรือเป็นเรื่องของกงสี ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัว ดู ๒ ฎีกาที่เกี่ยวข้อง

(๑) ฎีกาที่ ๒๐๑๐๒/๒๕๕๖ (มีฎีกาที่ ๑๕๑๐๕/๒๕๕๘ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

- บิดาค้าขายมาก่อนบุตรกำเนิด เมื่อบุตรเติบโตก็ช่วยค้าขายจนบุตรแต่งงานมีครอบครัวแล้วแยกครอบครัวไป ไม่ปรากฏว่าบิดาตกลงร่วมค้าขายกับบุตรหรือให้บุตรลงแรงเป็นหุ้นและประสงค์แบ่งเงินกำไรกัน หรือหากขาดทุนบุตรต้องรับผิดชอบ การที่บุตรช่วยด้วยแรงงานจึงไม่เป็นการลงหุ้นด้วยแรง คงเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างบิดาและบุตร ไม่ทำให้กิจการบิดาเป็นกิจการครอบครัว ไม่ใช่สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนระหว่างบุตรและบิดาโดยปริยาย

15

(๒) ฎีกาที่ ๑๔๙๖๘/๒๕๕๘ ลงแรงในฐานะหุ้นส่วน

- โจทก์เป็นผู้จัดซื้อที่ดินในตลาดเพื่อให้ผู้ค้าเช่าแผงขายสินค้าและจัดทำบัญชีเพื่อประโยชน์ในการประกอบกิจการค้านั้น ถือว่าโจทก์ได้ร่วมลงทุนหรือลงหุ้นเป็นแรงงานแล้ว เข้าลักษณะเป็นสัญญาห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนตามมาตรา ๑๐๑๒ และ ๑๐๒๕ สิ่งที่น่ามาลงหุ้นนั้นจะเป็นเงิน หรือทรัพย์สินสิ่งอื่น หรือแรงงานก็ได้ ตามมาตรา ๑๐๒๖ วรรคสอง โจทก์และจำเลยเป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการตลาดนัด

16

๑.๓ “เพื่อกระทำกิจการร่วมกัน” (Undertaking)

- ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจการค้า การประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ เช่น หมายความร่วมมือกันตั้งสำนักงานก็ได้ หรือการนำบ้านออกให้เช่า
- ต้องร่วมกันทำกิจการ ดูจากการมีส่วนร่วมในการจัดการ (เช่น ม.๑๐๓๓) การดูแลรอบงำการจัดการ (ม.๑๐๓๗) หรือ การมีส่วนได้เสีย เช่น ขาดทุนก็ร่วมกันรับผิดชอบ
- คูฎีกาที่ ๑๒๕๑๘/๒๕๕๓ ไม่เป็นหุ้นส่วนเพราะไม่ปรากฏว่าร่วมกันทำกิจการใด

17

ฎีกาที่ ๑๒๕๑๘/๒๕๕๓

- แม้ชื่อสัญญาระบุว่าเป็นสัญญาร่วมหุ้นซื้อที่ดิน ก็ไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนเสมอ
- การจัดตั้งห้างหุ้นส่วน **ต้องมีกรกระทำกิจการร่วมกัน** **ประสงค์จะแบ่งปันกำไร**อันจะพึงได้แต่กิจการนั้น
- แต่สัญญามีสาระเพียงว่า โจทก์ทั้งสองและจำเลยร่วมลงทุนซื้อที่ดินราคาเท่าใด วางมัดจำเท่าใด เป็นเงินของจำเลยและของโจทก์เท่าใด ตกลงกันให้ผู้ถือหุ้นแต่ละคนมีกรรมสิทธิ์ตามอัตราส่วนของจำนวนเงินที่ลงทุนวางมัดจำ จึงไม่ใช่สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน

18

ฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙ ซึ่งแบ่งหน้าที่และลงทุนเป็นแรงงาน

โจทก์กับจำเลยที่ ๑ ตกลงกันทำกิจการขายดินลูกรังในที่ดินโดยจำเลยที่ ๑ ลงทุนในโครงการผู้เดียว ส่วนโจทก์ดำเนินการขายดินลูกรังจำเลยที่ ๑ และโจทก์ต่างจะได้รับเงินปันผล

ข้อตกลงดังกล่าวจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ออกเงิน ส่วนโจทก์เป็นผู้ลงแรงเพื่อแบ่งกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการดังกล่าว เป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วน

19

ฎีกาที่ ๑๖๗๔/๒๕๖๕ ซึ่งมีส่วนได้เสีย ขาดทุนก็ร่วมกันรับผิดชอบ

การที่โจทก์ ข. และกลุ่มเพื่อนร่วมรุ่นตกลงเช่าหุ้นกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเพื่อทำการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย **โดยประสงค์จะนำกำไรที่ได้จากการลงทุนของแต่ละคนมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมของรุ่น หากขาดทุนก็ขาดทุนร่วมกัน** เข้าลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนตาม มาตรา ๑๐๑๒

20

๑.๔ “ต้องมีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้จากกิจการ”

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันผลผลิต

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันรายได้

ไม่ใช่การร่วมกันในลักษณะห้างหุ้นส่วน

ลงทุนร่วมกัน แบ่งปันกำไรสุทธิ

รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายและต้นทุนแล้ว
เป็นการร่วมกันในลักษณะห้างหุ้นส่วน
ตามมาตรา ๑๐๑๒

ก ข ค ๓ คน ลงเงินคนละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๖๐,๐๐๐ บาท

ตัวอย่างที่ ๑ ซื้อเลื่อยมาแบ่งกัน แล้วต่างคนต่างนำไปขาย

ตัวอย่างที่ ๒ ซื้อเลื่อยมาร่วมกันขาย ขายได้เงินเท่าไร จะแบ่งเงินกันไป

ตัวอย่างที่ ๓ ซื้อเลื่อยมาขาย ขายได้เงินเท่าไร จะนำเงินไปชำระหนี้
หักต้นทุน แล้วแบ่งกำไร

22

ฎีกาที่ ๑๓๓๔/๒๕๓๓

— สหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียนตั้งขึ้นแต่มีได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตาม พ.ร.บ. สหกรณ์ฯ

— จำเลยที่ ๑ ครูใหญ่แต่งตั้งจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๑๐ เป็นกรรมการซื้อขายโดย**ไม่ได้รับความเห็นชอบ**จากจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๑๐ ก่อน และจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๑๐ **ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ทั้งไม่ปรากฏว่ามีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไร**อันเกิดจากการตั้งร้านค้านั้น

— จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๑๐ ไม่ได้เข้าหุ้นส่วนกับจำเลยที่ ๑ ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบจำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าของสหกรณ์ร้านค้าให้แก่โจทก์

23

ฎีกาที่ ๑๘๕๗๔-๑๘๕๗๗/๒๕๕๗

สัญญากำหนดให้บริษัท ท. ต้องจ่ายค่าตอบแทนในการเข้าร่วมดำเนินกิจการตามสัญญาให้แก่จำเลยที่ ๑ เป็นเงินร้อยละ ๖.๕ ของรายได้ทั้งหมดแต่ละปีก่อนหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ตลอดอายุสัญญา

เป็นการกำหนดค่าตอบแทน**ไม่ว่าการดำเนินกิจการของบริษัท ท. จำกัด จะมีกำไรหรือไม่ก็ยังคงต้องจ่ายแก่จำเลยที่ ๑** ข้อตกลงตามสัญญามีได้เป็นการตกลงเข้ากันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

24

มีฎีกาที่ ๔๑๗๗/๒๕๖๒ ซึ่งเป็นเรื่องแบ่งปันผลผลิต ศาลวินิจฉัยว่าเป็นห้างหุ้นส่วน แต่เป็นคดีอาญา

ผู้เสียหายที่ ๑ เป็นเจ้าของที่ดิน ให้ผู้เสียหายที่ ๒ ทำนาในที่ดิน โดยผู้เสียหายที่ ๒ เป็นผู้ลงแรงและทุน เมื่อได้ผลผลิตจะแบ่งเป็นสามส่วน ผู้เสียหายที่ ๑ ได้หนึ่งส่วน ผู้เสียหายที่ ๒ ได้สองส่วน ถือว่าผู้เสียหายทั้งสองตกลงเข้าทำนาและแบ่งปันผลผลิตอันพึงได้จากการทำนาร่วมกันเข้าลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนตามมาตรา ๑๐๑๒ ประกอบมาตรา ๑๐๒๕ เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ได้ตกลงกันไว้ในกระบวนการจัดการห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคนตามมาตรา ๑๐๓๓

25

หัวข้อที่ ๒ หุ้นส่วนร่วมรับผิดชอบหนี้ไม่จำกัด

“มาตรา ๑๐๒๕ อันว่าห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด”

เชื่อมโยงกับ มาตรา ๑๐๕๐ หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน (ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก)

“มาตรา ๑๐๕๐ การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

26

๒.๑ หนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วน

นิติกรรมหรือนิติเหตุก็ได้ เช่น หนี้ละเมิด หนี้ค่าภาษี
เกิดจากผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งทำไปเนื่องจากธรรมดาการค้าขายของห้างนั้น
ตามมาตรา ๑๐๕๐ (เพิ่มเติมในหัวข้อที่ ๕)

๒.๒ ไม่ว่าการนั้นตนจะเป็นผู้เข้าจัดการงานหรือไม่ก็ตาม

ดูตัวอย่าง

๒.๓ รับผิดชอบร่วมกันและไม่จำกัดจำนวน

27

หนี้ของห้างหุ้นส่วน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

ก ลงทุน ๑๐,๐๐๐ บาท

ข ลงทุน ๕,๐๐๐ บาท

ค ลงทุน ๑๐๐ บาท

เจ้าหนี้สามารถเรียกให้หุ้นส่วนทั้งหมดหรือคนใดคนหนึ่งชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วน ๓๐๐,๐๐๐ บาทได้โดยสิ้นเชิง โดยไม่ต้องคำนึงว่าหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงทุนเป็นสัดส่วนเท่าใด หรือหุ้นส่วนจะมีข้อตกลงกำหนดความรับผิดชอบอย่างไร

28

ตัวอย่างที่ ๑ ห้างหุ้นส่วน มี ก ข ค เป็นหุ้นส่วน มีวัตถุประสงค์เพื่อขายเสื้อ ก กู้ยืมเงินจาก ง มาเพื่อไปซื้อเสื้อมาขายเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ต่อมา ก ได้ซื้อเสื้อจากบริษัทเอ เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท แต่กลับไม่ชำระค่าเสื้อ **เมื่อหนี้เงินกู้ และหนี้ค่าเสื้อถึงกำหนดชำระ** ทั้ง ง และบริษัทเอ เรียกให้ ก ข ค ร่วมกันรับผิดชอบได้โดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างที่ ๒ หากระหว่างที่ ก ขับรถไปซื้อเสื้อ ก ขับรถชน ปี ได้รับบาดเจ็บ ปี สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนจาก ก ข ค ให้ร่วมกันรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง เพราะการทำละเมิดเกิดขึ้นขณะที่ ก กำลังจัดการงานของห้างหุ้นส่วน

29

ฎีกาที่ ๑๔๔๒๙/๒๕๕๕

- **จำเลยทั้งสอง** ตกลงเข้าร่วมงานและร่วมลงทุนขยายบริการโทรศัพท์ มีการตกลงแบ่งผลประโยชน์ร่วมกันจากส่วนแบ่งรายได้ค่าบริการ เช่น ค่าติดตั้ง ค่าใช้บริการโทรศัพท์ เป็นการตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน เพื่อแบ่งปันกำไร เป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ หุ้นส่วนทุกคน ต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของห้างโดยไม่มีจำกัด ตามมาตรา ๑๐๒๕

- **ข้อสัญญาระหว่างจำเลยทั้งสองว่า ความรับผิดชอบที่จำเลยที่ ๒ มีต่อบุคคลภายนอก จำเลยที่ ๑ จะไม่รับผิดชอบ เป็นเพียงข้อตกลงภายในระหว่างจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นหุ้นส่วน ไม่ผูกพันโจทก์ (บุคคลภายนอก)**

30

ฎีกาที่ ๕๕๖๓/๒๕๖๑

บิดาและบุตรกับบุคคลอื่นในครอบครัวตกลงประกอบกิจการร้านค้าร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์แบ่งปันผลกำไร เป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามมาตรา ๑๐๑๒ **บุตรสั่งซื้อสินค้าจากโจทก์มาจำหน่ายเป็นการดำเนินการในฐานะหุ้นส่วน** ของร้านในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้าง บิดาซึ่งเป็นหุ้นส่วนยอมผูกพันในการนั้น และ**ต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ซึ่งเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๕๐**

31

หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น

“**มาตรา ๑๐๒๖** ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน

สิ่งที่นำมาลงหุ้นด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินสิ่งอื่น หรือแรงงานก็ได้”

****การลงหุ้นจึงสามารถลงด้วยเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานก็ได้****

32

๓.๑ กรณีไม่ได้ตีราคาส่วนลงทุน

๓.๒ วิธีการลงทุนด้วยทรัพย์สิน

๓.๓ แรงงานเป็นเพียงทุนสมมติ

๓.๔ หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงทุน

33

๓.๑ กรณีไม่ได้ตีราคาส่วนลงทุน

ถ้าลงทุนด้วยทรัพย์สินหรือแรงงาน ต้องตีราคาส่วนลงทุน เพราะส่วนลงทุน มีผลในเรื่องการแบ่งกำไรขาดทุน

“มาตรา ๑๐๔๔ อันส่วนกำไรก็ดี ส่วนขาดทุนก็ดี ของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกๆ คนนั้นย่อมเป็นไปตามส่วนที่ลงทุน”

กรณีไม่มีการตีราคาส่วนลงทุนที่เป็นทรัพย์สินหรือแรงงานไว้ ให้ใช้หลักเกณฑ์เพื่อหาสัดส่วนของหุ้นได้ ๒ วิธี คือ มาตรา ๑๐๒๗ และ มาตรา ๑๐๒๘

34

๑. ข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๑๐๒๗

“ในเมื่อมีการเป็นข้อสงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าสิ่งซึ่งนำมาลงทุนด้วยกันนั้นมีค่าเท่ากัน”

- นำมาใช้ในกรณีที่มีข้อสงสัยในสัดส่วนของราคาหุ้นของหุ้นส่วนทุกคนว่าอาจจะเท่ากันเท่านั้น

- หากตีราคาส่วนลงทุนชัดเจนแล้ว เช่น ลงหุ้นเป็นทรัพย์สินพร้อมระบุราคา ๕๐,๐๐๐ บาท หรือ หากชัดเจนว่าส่วนลงทุนไม่เท่ากัน หรือหุ้นส่วนคนอื่นลงทุนในสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน นำข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๑๐๒๗ มาใช้ไม่ได้

35

๒. ตีราคาส่วนลงทุนด้วยแรงงาน ตามมาตรา ๑๐๒๘

“ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดได้ลงแต่แรงงานของตนเข้าเป็นหุ้น และในสัญญาเข้าหุ้นส่วนมิได้ตีราคาค่าแรงไว้ ท่านให้คำนวณส่วนกำไรของผู้ที่เป็นหุ้นส่วนด้วยลงแรงงานเช่นนั้น เสมอด้วยส่วนถั่วเฉลี่ยของผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งได้ลงเงินหรือลงทรัพย์สินเข้าหุ้นในการนั้น”

- หากลงทุนด้วยแรงงานและมีได้ตีราคาแรงงานไว้ ให้คำนวณส่วนกำไรและส่วนขาดทุน (ตามฎีกาที่ ๘๑๗/๒๔๗๖) จากส่วนถั่วเฉลี่ยมูลค่าเงินและทรัพย์สินอื่นที่หุ้นส่วนอื่นนำมาลงทุน

- มาตรา ๑๐๒๘ ใช้ได้เมื่อหุ้นส่วนอื่นลงทุนด้วยเงินหรือทรัพย์สินอย่างน้อย ๒ คน หากมีหุ้นส่วนอื่นเพียงคนเดียวต้องใช้มาตรา ๑๐๒๗

36

ตัวอย่างที่ ๑ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นเป็นผ้า ตีราคาผ้า ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นเป็นแรงงานตีราคา ๕๐,๐๐๐ บาท

ไม่ต้องใช้มาตรา ๑๐๒๗ หรือ ๑๐๒๘ ในการวินิจฉัย เพราะมีการตีราคาส่วนลงทุนหมดแล้ว หากต่อมา ห้างมีกำไร ๖๐,๐๐๐ บาท จำต้องแบ่งแก่หุ้นส่วนตามส่วนลงทุน ตามมาตรา ๑๐๔๔ เท่ากับ ๑ ต่อ ๑ ต่อ ๑ คนละ ๒๐,๐๐๐ บาท

37

ตัวอย่างที่ ๒ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นเป็นผ้า ตีราคาผ้า ๑๐๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยแรงงานแต่มิได้ตีราคาไว้

ใช้มาตรา ๑๐๒๘ ในการวินิจฉัย จึงต้องถือราคาแรงงานของ ค ตามส่วนเฉลี่ยของมูลค่าหุ้นของ ก และ ข ตามมาตรา ๑๐๒๘ คือ $๕๐,๐๐๐ + ๑๐๐,๐๐๐ / ๒ = ๗๕,๐๐๐$ บาท

38

ตัวอย่างที่ ๓ ก และ ข เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นด้วยแรงงานแต่มิได้ตีราคาไว้ ไม่สามารถตีราคาแรงงานโดยคำนวณส่วนถัวเฉลี่ยตามมาตรา ๑๐๒๘ เพราะมี ก เพียงคนเดียวที่ลงหุ้นด้วยเงิน

มาตรา ๑๐๒๗ สันนิษฐานว่าสิ่งที่นำมาลงหุ้นมีค่าเท่ากัน

39

ตัวอย่างที่ ๔ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก และ ข ลงหุ้นเป็นเงินคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรแต่ไม่ได้ตีราคา ซึ่งเครื่องจักรปกติราคาประมาณ ๔๘,๐๐๐ บาท ถึง ๕๒,๐๐๐ บาท ถือได้ว่ากรณีเป็นที่สงสัยตามมาตรา ๑๐๒๗ สันนิษฐานว่าสิ่งที่นำมาลงหุ้นมีค่าเท่ากัน

ตัวอย่างที่ ๕ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก ลงหุ้นเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ข ลงหุ้นเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์เครื่องจักรแต่ไม่ได้ตีราคา จะนำมาตรา ๑๐๒๗ มาใช้ไม่ได้ เพราะชัดเจนว่า ก และ ข ลงหุ้นไม่เท่ากัน และจะให้ส่วนลงทุนของ ค เท่ากับส่วนถัวเฉลี่ยของ ก และ ข ก็ไม่ได้ ตามมาตรา ๑๐๒๘ ไม่ได้ เพราะ ค ลงหุ้นด้วยกรรมสิทธิ์เครื่องจักร ไม่ใช่แรงงาน

40

ตัวอย่างที่ ๒ ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ก และ ข ลงหุ้นเป็นเงินคนละ ๕๐,๐๐๐ บาท ค ลงหุ้นด้วยโอนกรรมสิทธิ์ในรถกระบะใหม่ไว้บนเลี้ยว แต่ไม่ได้ตราค่า

จะนำมาตรา ๑๐๒๗ มาสันนิษฐานว่ารถกระบะมีราคา ๕๐,๐๐๐ บาท ไม่ได้ เพราะไม่เป็นกรณีมีข้อสงสัยว่าหุ้นที่ลงเท่ากันเป็นที่ชัดเจนว่าส่วนลงทุนไม่เท่ากันรถกระบะใหม่ย่อมราคาสูงกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท

- กรณีที่ไม่สามารถนำมาตรา ๑๐๒๗ และ ๑๐๒๘ มาใช้ได้ ก็นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่าทรัพย์สินหรือแรงงานที่ลงหุ้นมีราคาเท่าใด

41

๓.๒ วิธีการลงหุ้นด้วยทรัพย์สิน

การลงหุ้นด้วยทรัพย์สินทำได้ ๒ วิธี ให้กรรมสิทธิ์ หรือให้มีสิทธิใช้

๑. การให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นส่วนลงทุน มาตรา ๑๐๓๐

“มาตรา ๑๐๓๐ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอันใดอันหนึ่งเป็นการลงหุ้นด้วยทรัพย์สิน ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและซ่อมแซมก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ซ้อยกเว้นความรับผิดชอบก็ดี ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยซื้อขาย”

42

-ห้างหุ้นส่วนเหมือนเป็นผู้ซื้อ หุ้นส่วนผู้โอนเหมือนเป็นผู้ขาย

-ทรัพย์สินที่ลงหุ้นตกเป็นกรรมสิทธิ์รวมของหุ้นส่วนทุกคนทันทีที่แสดงเจตนาว่าลงหุ้น แม้เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ชนิดพิเศษ ซึ่งการซื้อขายต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน แต่ห้างไม่มีสภาพนิติบุคคลเป็นผู้รับโอนไม่ได้ การแสดงเจตนาเพียงพอแล้ว (เนติ ๕๓) มาตรา ๑๐๓๐ ไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์

-เจ้าของทรัพย์สินเดิม ถือว่าครอบครองแทนหุ้นส่วนอื่น

-หากห้างเลิกกันและชำระบัญชีไม่ต้องคืนทรัพย์สินแก่เจ้าของเดิม ต้องนำทรัพย์สินออกขายเพื่อชำระบัญชี

43

๒. การให้ห้างใช้ทรัพย์สินเป็นส่วนลงทุน

“มาตรา ๑๐๒๙ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งเอาทรัพย์สินมาให้ใช้เป็น การลงหุ้นด้วยทรัพย์สิน ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบและซ่อมแซมก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องก็ดี ความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิก็ดี ซ้อยกเว้นความรับผิดชอบก็ดี ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยเช่าทรัพย์สิน”

-ส่วนลงทุนดูจากผลประโยชน์ที่รับ เทียบเป็นค่าเช่า ระยะเวลา

-กรรมสิทธิ์ยังเป็นของเจ้าของทรัพย์สิน จึงจำหน่าย จ่าย โอน จำนอง ก่อภาระติดพันได้ ความสัมพันธ์เป็นไปตามกฎหมายเรื่องเช่าทรัพย์สิน ภัยพิบัติตกแก่เจ้าของทรัพย์สิน

44

ฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙

สัญญาหุ้นส่วนระหว่างจำเลยที่ ๑ และโจทก์ตกลงเข้ากันเพื่อทำ
กิจการขายดินลูกรัง จำเลยที่ ๑ ออกเงินซื้อที่ดินและเป็นเจ้าของที่ดิน
โจทก์เป็นผู้ดำเนินการขายดิน ถือว่า จำเลยที่ ๑ นำที่ดินมาใช้เป็นการ
ลงทุน ไม่ใช่ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นการลงทุน ดังนั้น โจทก์ไม่ใช่เจ้าของ
กรรมสิทธิ์ร่วมในที่ดิน เมื่อมีการขายที่ดิน จึงไม่ได้แย้งสิทธิโจทก์

ฎีกาที่ ๓๗๔๐-๔๑/๒๕๕๒ วินิจฉัยทำนองเดียวกันว่าการขายที่ดินเป็น
การใช้สิทธิตามกฎหมาย ไม่ละเมิดหุ้นส่วนอื่น

45

๓.๓ แรงงานเป็นเพียงทุนสมมติ

“แรงงานไม่ใช่ทุนทรัพย์ แรงงานเป็นเพียงแค่ทุนสมมติ”

- ลงทุนด้วยแรงงาน แม้ตีราคาค่าแรง ก็ไม่ถือว่าแรงงานเป็น
ทุนทรัพย์ เป็นเพียงทุนสมมติเพื่อประโยชน์ในการคำนวณส่วนกำไร
และส่วนขาดทุน ดังนั้น เมื่อเลิกห้าง ชำระบัญชี หุ้นส่วนที่ลงทุนด้วย
แรงงานไม่ได้รับการคืนทุนทรัพย์ ตามมาตรา ๑๐๖๒

46

“มาตรา ๑๐๖๒ การชำระบัญชี ให้ทำโดยลำดับดังนี้ คือ

- (๑) ให้ชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก
- (๒) ให้ชดใช้เงินทროงและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออก
ของตนไปเพื่อจัดการค้าของห้าง

(๓) ให้คืนทุนทรัพย์ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นหุ้น

ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออยู่อีกเท่าไร ก็ให้เฉลี่ยแจกเป็นกำไรใน
ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน”

- หากผู้ลงทุนด้วยแรงงานประสงค์จะได้รับคืนค่าแรง ต้องตกลง
มูลค่าสมมติและให้สิทธิได้รับคืนทุน

47

ฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙

โจทก์เป็นหุ้นส่วนที่ลงทุนด้วยแรงงานเท่านั้น ไม่ได้มีเงินมา
ลงทุน และในสัญญาหุ้นส่วน ก็ได้บอกว่าจะแบ่งทุนหรือตีราคา
ค่าแรงงานเป็นทุนเพื่อคืนให้แก่โจทก์ เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกัน โจทก์
จึงไม่มีสิทธิขอคืนทุนพร้อมดอกเบี้ย

48

๓.๔ หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น

- หุ้นส่วนแสดงเจตนาตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ห้างเกิดขึ้นทันที แม้ยังไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น หุ้นส่วนที่ยังไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น ก็มีสิทธิในฐานะเป็นหุ้นส่วน

แต่เป็นหน้าที่ของหุ้นส่วนทุกคนต้องส่งมอบส่วนลงหุ้น ถ้าไม่ส่งมอบ ตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ หุ้นส่วนอื่นดำเนินการได้ ๒ วิธี

๑๑

หุ้นส่วนอื่นใช้สิทธิ ๒ ประการ

๑. ฟ้องเรียกพร้อมดอกเบี้ยผิดนัด (มาตรา ๒๒๔ ปัจจุบัน คือ ร้อยละ ๕) **หรือ**

๒. **ขับ**หุ้นส่วนนั้นออกจากห้าง

“มาตรา ๑๐๓๑ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดละเลยไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนเสียเลย ท่านว่าต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้น ให้ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนมาภายในเวลาอันสมควร มิฉะนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะลง**เนื้อเห็น** **พร้อมกัน หรือโดยเสียงข้างมากด้วยกันสุดแต่ข้อสัญญา** ให้เอาผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออกเสียได้”

๑๒

เงื่อนไข ๔ ประการ

๑. **ไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นเสียเลย** หากมีการส่งมอบหุ้นบางส่วนแล้วต้อง **ใช้วิธีร้องขอต่อศาลให้กำจัดหุ้นส่วนผู้นั้น** ออกจากห้าง ตามมาตรา ๑๐๕๗ (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๕๘ ถือว่าละเมิดบทบังคับอันเป็นสาระสำคัญ

๒. ต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายลงทะเบียนไปยังหุ้นส่วนนั้น

๓. ในคำบอกกล่าวต้องกำหนดเวลาอันควรให้ส่งมอบส่วนลงหุ้น

๔. หากยังไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นภายในกำหนด **หุ้นส่วนทุกคนหรือโดยเสียงข้างมากตามแต่ข้อสัญญากำหนด**ไว้อาจลงมติให้ขับหุ้นส่วนนั้น ออกจากห้างได้

๑๓

หัวข้อที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของกิจการ

“มาตรา ๑๐๓๒ ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วนหรือประเภทแห่งกิจการ นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

“**ข้อสัญญาเดิม**” เช่น ข้อตกลงเกี่ยวกับจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ออกจากหุ้นส่วน การจัดการห้าง การแบ่งปันกำไรขาดทุน

“**ประเภทแห่งกิจการ**” เช่น เดิมตกลงตั้งห้างฯ เพื่อค้าอาหารทะเล ต่อมาขายอาหารอีสานด้วย (เนติ ๖๙)

- **ไม่สามารถอาศัยเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วนได้** ต้องให้หุ้นส่วนทุกคนยินยอม แม้จะเป็นหุ้นส่วนที่ไม่มีอำนาจจัดการห้างฯ **เว้นแต่จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น**

๑๔

ฎีกาที่ ๑๙๘๒/๒๕๕๓

โจทก์ลงทุนเป็นเงิน จำเลยลงทุนเป็นแรงงาน ดำเนินกิจการเปิดร้านอาหาร ตกลงกันให้โจทก์เป็นผู้รับผิดชอบการเงินของร้าน ถือว่าเป็นสาระสำคัญในการตกลงเข้าหุ้น ข้อสัญญาที่จำเลยคนเดียวเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เว้นแต่โจทก์ยินยอม

จำเลยปิดร้านแล้วเปิดกิจการใหม่วันรุ่งขึ้น ห้ามโจทก์เข้าเกี่ยวข้องกับร้าน แสดงว่าจำเลยเข้ารับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินในการจัดเก็บรายได้ และรายจ่ายของร้านแทนโจทก์ ถือว่าจำเลยเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาที่ทำกันโดยโจทก์ไม่ยินยอม ขัดต่อมาตรา ๑๐๓๒ เป็นการปฏิบัติผิดสัญญาหุ้นส่วน

๑๖